

היינו כמו החוק שלכם מלפנים שאין דבר זה נחשב לחטא, כי כל מה שנתגלגלת לכאן לא היה אלא בעבורי ולא מפני שהיה בך חטא כלשהו (וע"ע ברגל יהודה מהר"י קמינר ז"ל ריש פרשת מקץ).

[בספר זקני מתנה יהודה מביא זה גם כן בשם אא"ז הרה"צ רבי פייביל קאמעניצער ז"ל, ומוסיף שם: וזה אמר לו יוסף לשר המשקים, כי אין הוא צריך מעכשיו להזהר ביותר בשמירה מעולה וזהירות יתירה שלא יפול זבוב לתוך כוסו, דאפילו אם יקרה כזה, לא יקפיד פרעה, וזהו כמשפט הראשון אשר היית משקהו, שתוכל להתנהג כמקדם בשמירתך, כיון שכל קצף פרעה היה רק שיצמח לי טובה מזה].

כי אם זכרתני אתך כאשר ייטב לך וגו' והזכרתני אל פרעה (מ, יד). דודי הלב שמחה ז"ל אמר פעם בדרך צחות, כאשר ייטב לך הוא על דרך דכתיב (אסתר א, י) כטוב לב המלך ביין, שהרי היה שר משקים, וכאשר ייטב לך במשתה היין, אז והזכרתני אל פרעה, כי נכנס יין יצא סוד (סנהדרין ל"ח).

כי אם זכרתני אתך וגו' והוצאתני מן הבית הזה וגו' ולא זכר שר המשקים את יוסף וישכחו (מ, יד-כג). איתא ברש"י ז"ל מפני שתלה בו יוסף לזכרו הוזקק להיות אסור עוד שתי שנים וכו' עי"ש. דודי הפני מנחם ז"ל שאל, ואיך באמת תלה יוסף את בטחונו בשר המשקים, ואמר לפרש דהנה בחלומי של שר המשקים כתיב (לעיל פסוק י) ובגפן שלשה שריגים, ואיתא בתרגום יונתן (לעיל פסוק יב) וכן איתא בגמ' (חולין צ"ב). שהכוונה לג' האבות, אברהם יצחק ויעקב, ויתכן שמפני זה פתר לו יוסף הצדיק את החלום לטובה, שכיון שראה שמצטרפים האבות בחלומי הבין שהוא לטובה, ולפיכך היה סבור גם כן שהוא צריך לעשות השתדלות על ידו, לפי שאין זו השתדלות בעלמא אצל שר נכרי, אלא עסק שמתלווים בו כוחות האבות, אבל טעה בזה, ולכן נשאר עוד ב' שנים בבית האסורים לתקן זאת.

כי גנב גונבתי מארץ העברים (מ, טו). אא"ז האמרי אמת ז"ל אמר, מה שכפל ואמר גנב גונבתי, דאיתא בגמ' (ברכות ס'). ואחר ילדה בת ותקרא את שמה דינה (לעיל ל, כא), מאי ואחר, אמר רב לאחר שדנה לאה דין בעצמה ואמרה שנים עשר שבטים עתידין לצאת מיעקב וכו', אם זה זכר לא תהא אחותי רחל כאחת השפחות, מיד נהפכה לבת עי"ש, ובתרגום יונתן (לעיל ל, כא) איתא שנהפכו הוולדות, שניתן יוסף במעי רחל ודינה במעי לאה עי"ש, והנה אם היה נולד יוסף הצדיק אצל לאה לא היה נגרם כל המכירה, כי לא היו השבטים שונאים אותו כל כך, ורק משום שנגנב ממעי לאה למעי רחל נתגלגלה ובאה כל המכירה, וזהו שכפל ואמר גנב גונבתי, שכבר נגנב פעם אחת בעודו במעי אמו, וזה היה גורם למכירתו.

אוצר החכמה

אוצר החכמה

ארכיון 1234567
תאריך 12/12/2023

ויהי מקץ שנתים ימים (מא, א). אא"ז החידושי הרי"מ ז"ל פירש, האותיות הקדושות מהשם הוי"ה ברוך הוא שמרומזים בתיבת ויהי, הם מקיצים ומעוררים את האדם מלישן את הימים (פין פאר שלאפען די טעג), שתיבת מקץ פירושה גם כן קץ וסוף מהשינה, והאדם נברא לתקן בכל יום כפי כוחו בידוע, ואם מבטל איזה יום - חסר לו מהלבוש שהנשמה מתלבשת אחרי התפרדה מהגוף (כתבי חסידים).

ויהי מקץ שנתים ימים (שם). איתא במדרש (בר"ר פט, א) קץ שם לחושך (איוב כח, ג), זמן נתן לעולם כמה שנים יעשה באפילה וכו' עי"ש. אא"ז החידושי הרי"מ ז"ל פירש ואמר, קץ שם לחושך, קצבה וגבול נתן השי"ת לנסיונותיו של האדם הנקראים ונראים בעיניו כחושך, היינו שאת האדם הגדול בוחנים בנסיונות גדולים, ואת הפחות ממנו בנסיונות קטנים, וזהו הקצבה (שיח שרפי קודש).

ויהי מקץ שנתים ימים (שם). איתא במדרש (בר"ר פט, ב) אשרי הגבר אשר שם מבטחו (תהלים מ, ה) זה יוסף, ולא פנה אל רהבים, על ידי שאמר לשר המשקים זכרתי והזכרתי נתוסף לו שתי שנים עי"ש. הנה המדרש הזה נראה כסותר עצמו סיפא לרישא, ואיתא בשם אא"ז החידושי הרי"מ ז"ל שפירש, הנה יוסף הצדיק כל ימיו היה מדקדק לבטוח רק בהשי"ת, וכמו שדרשו אכן אשרי הגבר אשר שם ה' מבטחו זה יוסף, שהיה בוטח רק בהשי"ת בלי שום השתדלות מצדו, ולפיכך על ידי שאמר לשר המשקים זכרתי והזכרתי נתוסף לו שתי שנים, שמפני שהיה רגיל לשים מבטחו בה', לפיכך הקפיד השי"ת עליו על אותו הפעם שעשה השתדלות, ונענש (והוא על דרך דאיתא במכות כ"ד. אוטם אזנו משמוע דמים דלא שמע בזילותא דצורבא מרבנן ושתיק, כגון רבי אלעזר ברבי שמעון, ופירש הריב"ן שם: כגון רבי אלעזר ברבי שמעון, בהשוכר את הפועלים (ב"מ פ"ד:) דנפק ריחשא מאודניה ואתחזי לאיתתיה בחלמא ואמר לה האי דשמעית בזילותא דצורבא מרבנן ולא מחאי כדמבעי לי, אלמא בחייו הוה רגיל לדקדק בכך, ולפיכך הקפיד הקב"ה עליו על אותו הפעם שלא מיחה), דאילו